

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/68/2024
Identifikačné číslo spisu:	7116208004
Dátum vydania rozhodnutia:	28.04.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:7116208004.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu JUDr. Denisa Vékonyho a Mgr. Petra Melichera, v spore žalobkýň: 1/ Z. W., narodená X. Y. XXXX, K. XX, 2/ U. W., narodená XX. Y. XXXX, K. XX, 3/ T. W., narodená XX. U. XXXX, K. XX, všetky zastúpené: ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným, so sídlom Košice - mestská časť Staré Mesto, Rázusova 1, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Bratislava, Ul. 29. augusta 8 a 10, IČO: 30 807 484, o zaplatenie 49.790,85 eura s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. 41C/98/2016 (pôvodne na Okresnom súde Košice I), o dovolaní žalobkýň 1/ až 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 25. januára 2024 sp. zn. 3Co/6/2023, takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a.

II. Žalovaná m á n á r o k proti žalobkyniam 1/ až 3/ na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (pôvodne) (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 8. septembra 2022 č.k. 41C/98/2016-483 zamietol žalobu žalobkýň a o trovách konania rozhodol tak, že nárok na náhradu trov konania žalovanej nepriznal.

2. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyne 1/ až 3/ sa žalobou domáhali od žalovanej zaplatenia rovným dielom sumy 49.790,85 eura s úrokom z omeškania vo výške 5,25 % ročne od 6. decembra 2013 do zaplatenia, za N.. Y. C. narodeného XX. Y. XXXX, titulom zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a náhrady trov konania.

3. Súd v spore zistil, že T. W. (poškodený) - manžel žalobkyne 1/ a otec žalobkýň 2/ a 3/ zomrel pri smrteľnom pracovnom úraze u zamestnávateľa N.. Y. C.Č.P.Á.. Žalobkyne sa od žalovanej domáhajú zaplatenia jednorazového odškodnenia (priznaného rozsudkom Okresného súdu Košice II z 14. júna 2016 sp. zn. 20C/165/2012) a náhrady nemajetkovej ujmy (priznanej rozsudkom Okresného súdu

Košice II z 29. mája 2012 č.k. 20C/85/2004-465 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 15. augusta 2013 č.k. 3Co/235/2012-506 a opravným uznesením z 14. novembra 2013 č.k. 3Co/235/2012-514), ktoré im boli priznané voči zamestnávateľovi poškodeného. K pracovnému úrazu poškodeného došlo v čase trvania zákonného poistenia zamestnávateľa za škodu na zdraví spôsobenú pracovným úrazom a chorobou z povolania. Žalovaná Sociálna poisťovňa uhradila žalobkyniam 1/ až 3/ ich nároky z tejto poistnej udalosti, aj súdom priznané jednorazové odškodnenie (v rovnakej výške, ako je nárok uplatňovaný v tomto konaní) za poisteného zamestnávateľa, neuhradila však náhradu nemajetkovej ujmy, pričom túto sumu im nezaplatil ani zamestnávateľ, ktorý medzičasom zomrel a dedičské konanie bolo zastavené pre nemajetnosť.

4. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že v danom prípade nemá žalovaná povinnosť zaplatiť za zamestnávateľa z poistenia jeho zodpovednosti za škodu aj náhradu nemajetkovej ujmy. Súd neprisvedčil argumentu žalobkýň, že pojem „náhrada škody“, ktorú má žalovaná za zamestnávateľa zaplatiť, zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ako je to pri náhrade ujmy poisťovateľom pri poistných udalostiach - dopravných nehodách v súvislosti so zodpovednosťou za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, podľa rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 24. októbra 2013 č.k. C-22/12 vo veci Katarína Haasová. V predmetnej veci však nejde o nárok žalobkýň z titulu vzniku škody či nemajetkovej ujmy podľa zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Ide o nárok z titulu smrteľného pracovného úrazu, za ktorý zodpovedá zamestnávateľ podľa Zákonníka práce, preto si aj nárok podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka uplatnili voči nemu a bol im súdom priznaný. V tejto súvislosti súd požiadal Súdny dvor EÚ aj o zodpovedanie otázky, či nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorý má zamestnávateľ pozostalým vyplatiť, možno považovať za nárok vyplývajúci z pracovnoprávných predpisov a to v zmysle čl. 1 ods. 1 a čl. 3 smernice 2008/94/ES. Súdny dvor o tejto otázke rozhodol tiež v rozsudku č.k. C-799/19 z 25. novembra 2020 tak, že „tento nárok možno považovať za nárok vyplývajúci z pracovnoprávných predpisov, iba ak uvedená náhrada škody spadá pod pojem „odmena“, tak ako je spresnený vnútroštátnym právom, čo prislúcha určiť vnútroštátnemu súdu“. Súd prvej inštancie potom dospel k záveru, že odmena je vo vnútroštátnych predpisoch riešená mzdovými poriadkami, Zákonníkom práce a ide o odplatu za vykonanú prácu zamestnancov v peňažnom vyjadrení, preto mal za to, že neuspokojené nároky žalobkýň z titulu nemajetkovej ujmy nie je možné podradiť pod pojem „odmena“. Navyše smernica 2008/94/ES bola transponovaná do garančného poistenia do zákona č. 461/2003 Z.z., ktorý zrušil zákon č. 274/1994 Z.z. k 1. januáru 2004. Z garančného poistenia sú hradené mzdy a z úrazového poistenia sú hradené zase odškodnenia vyplývajúce z úrazového poistenia titulom pracovných úrazov. Sociálna poisťovňa hradila z poistného - úrazového krytia poisteného zamestnávateľa jednorazové odškodnenie žalobkyniam. Na zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy od Sociálnej poisťovne za zamestnávateľa však žalobkyne nemajú nárok ani podľa smerníc Európskej únie ani podľa ustanovenia § 44 a nasl. zákona o Sociálnej poisťovni, eventuálne podľa § 102 ods. 1 písm. j) zákona o sociálnom poistení, nakoľko nejde o náhradu vecnej škody a zamestnávateľ nebol platobne neschopný podľa predpisov vnútroštátneho práva. Zákon o Sociálnej poisťovni účinný v čase vzniku poistnej udalosti nedefinuje pojem škoda, jej náhrada sa však týka pracovného úrazu či choroby z povolania, ide o škodu podľa Zákonníka práce, nie Občianskeho zákonníka. Medzi nárokmi pozostalých pri smrteľnom pracovnom úraze sa podľa § 204 ods. 1 a § 208 Zákonníka práce účinného do 31. decembra 2003 nahrádza iba vecná škoda, nie aj nemajetková ujma. Ako vyslovil v tejto veci SD EÚ rozsudkom C-799/19 (ohľadom výkladu čl. 1 ods. 1 a čl. 3 Smernice 2008/94/ES) náhradu škody, ktorú má zamestnávateľ uhradiť pri smrteľnom pracovnom úraze zamestnanca jeho príbuzným ako nemajetkovú ujmu, možno považovať za nárok z pracovnej zmluvy či pracovnoprávných vzťahov, len ak spadá pod pojem odmena, ktorý vykladá vnútroštátny súd. Žalovaný nárok však nie je odmenou podľa pracovnoprávných predpisov. Prvoinštančný súd poukázal na závery rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) z 25. februára 2009 sp. zn. 4Cdo/160/2007, podľa ktorého treba rozlišovať medzi nárokom na náhradu škody z pracovnoprávnej zodpovednosti (od 1.1.2004 ide o nárok z úrazového poistenia) a nemajetkovou ujmu z občianskoprávnej zodpovednosti podľa ustanovení § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, preto žalovaný v zmysle ustanovení § 44a ods.2 a 44b zákona o Sociálnej poisťovni nie je pasívne legitimovaný, nakoľko takýto nárok nebol predmetom právnej úpravy podľa tohto zákona. Z týchto dôvodov súd žalobu

žalobkyni zamietol.

5. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyni 1/ až 3/ rozsudkom z 25. januára 2024 sp. zn. 3Co/6/2023 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a stranám sporu nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

6. V plnom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie, na ktorý poukázal. Povinnosť hradiť nemajetkovú ujmu majú podľa neho len komerčné poisťovne, ale nevyplyva z § 44a a § 44b zákona o Sociálnej poisťovni, keď pojem „škoda“ zahŕňa v zmysle § 44b ods. 1 tohto zákona iba jednorazové odškodnenie pozostalých (§ 204 ods. 1 Zákonníka práce), ktoré v sebe subsumuje aj náhradu nemajetkovej ujmy, pričom tento zákon priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v danom čase neumožňoval. Priznaním žalovaného nároku by došlo k takmer duplicitnému plneniu. Jednorazové odškodnenie zamestnanca zamestnávateľom pri škodových udalostiach sa zákonom o sociálnom poistení s účinnosťou od 1. januára 2004 zmenilo na povinné úrazové poistenie, z ktorého sa vypláca viacero úrazových dávok: pozostalostná úrazová renta, náhrada nákladov spojených s pohrebom, jednorazové odškodnenie sekundárnym obetiam (manžel/ka, deti) na zmiernenie nepriaznivých materiálnych dopadov spôsobených následkom smrteľného pracovného úrazu poškodeného, či choroby z povolania. Podľa rozsudku najvyššieho súdu z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016, jednorazové odškodnenie, i keď je limitované, nie je nič iné ako náhrada nemajetkovej ujmy, poskytovaná z úrazového poistenia. Toto odškodnenie je prepojené s pozostalostnou úrazovou rentou patriacou osobe, voči ktorej mal poškodený vyživovaciu povinnosť, ale táto osoba naň nemá nárok, ak jej vznikne z dôvodu smrti poškodeného nárok na jednorazové odškodnenie. Žalovaná v tomto konaní nie je pasívne legitimovaná priamo, ani nepriamo, nakoľko zo žiadneho ustanovenia zákona o Sociálnej poisťovni ani Zákonníka práce nemožno vyvodit' priamy nárok žalobkyni 1/ až 3/ na plnenie proti žalovanej (okrem jednorazovej náhrady, zahŕňajúcej aj náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú už žalovaná uhradila). Zákonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka a súd nemôže priznať tento nárok nad rozsah zákonnej úpravy v predmetnom čase, čím by mohlo dôjsť aj k duplicite plnenia (už priznaná náhrada nemajetkovej ujmy voči zamestnávateľovi).

7. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) podali žalobkyne 1/ až 3/ (ďalej aj ako „dovolateľky“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnili podľa § 420 písm. f) CSP, t.j. nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu, ktorým im súd znemožnil uskutočňovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a tiež podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, t.j. nesprávnym právnym posúdením v otázke, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená a rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od jej vyriešenia. Navrhli, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie zmenil tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovie a priznal im právo na náhradu trov prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania.

8. Žalobkyne poukázali na to, že žalovaná suma im bola priznaná právoplatným rozhodnutím, na úhradu ktorej súd zaviazal zamestnávateľa poškodeného, ktorý im ju neuhradil a v priebehu konania zomrel ako nemajetný. Nakoľko podľa zákona účinného v časti smrti poškodeného (XX. C.X. XXXX) bol zamestnávateľ u žalovanej zákonne poistený pre prípad zodpovednosti za pracovný úraz, je povinná za neho plniť v rozsahu predmetných súdnych rozhodnutí, avšak plnila len čiastočne, neuhradila náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá bola voči zamestnávateľovi poškodeného žalobkyniam priznaná súdnym rozhodnutím.

9. Na odôvodnenie uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľky uviedli, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený, keď nedáva odpoveď na podstatné otázky súvisiace s predmetom sporu. Odvolací súd presvedčivo nezdôvodnil odlišný prístup pri povinnosti uhradiť nemajetkovú ujmu pozostalým po obeti pracovného úrazu a pri inej škodovej udalosti (napr. dopravnej nehode), keď následky (pre pozostalých) sú rovnaké, pričom pracovný pomer je osobitne chránený. Nesúhlasia so záverom súdu prvej inštancie o tom, že žalovaná nemá povinnosť uhradiť dovolateľkám nemajetkovú ujmu, nakoľko podľa Zákonníka práce v rozhodujúcom čase bola

následkom pracovného úrazu iba náhrada vecnej škody, nie nemajetkovej ujmy. Nie je relevantné, či táto povinnosť bola uložená podľa noriem občianskeho (nemajetková ujma) alebo pracovného práva (jednorazové odškodnenie), ako tvrdí súd prvej inštancie. Zákonné poistenie zamestnávateľa musí pokrývať celý rozsah plnenia, na ktoré bol následne zamestnávateľ zaviazaný súdom, zákon o Sociálnej poisťovni neobsahuje žiadnu výluk. Smrťou zamestnávateľa poškodeného nezanikla povinnosť žalovanej plniť dovolateľkám (na základe rozsudku o priznaní nemajetkovej ujmy), podobne ako pri poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel smrťou poisteného škodcu nezanikne povinnosť zákonného poisťovateľa plniť poškodeným náhradu nemajetkovej ujmy. Ak je podľa súdu žalovaná povinná plniť za zamestnávateľa, len ak je platobne neschopný, o to viac, ak zanikol bez dedičov zodpovedných za jeho záväzky. Odvolací súd nesprávne uzavrel, nerešpektujúc predošlé rozhodnutia o jednorazovej náhrade škody a náhrade nemajetkovej ujmy, že ide o duplicitné nároky a dovolateľkám môže patriť iba jeden, nakoľko z priznania oboch nárokov súdmi vyplýva, že nie sú duplicitné, pričom paradoxne uvádza, že oba nároky (jednorazové odškodnenie a nemajetková ujma) sú rovnakej povahy, že ich považuje za duplicitné, na druhej strane ich vzhľadom na ich povahu rozlišuje tak, že jeden z nich žalovaná bola povinná plniť za zamestnávateľa, no druhý už nie. Odvolací súd tiež konštatoval, že iba komerčné poisťovne sú povinné hradiť okrem škody aj náhradu nemajetkovej ujmy, avšak bez uvedenia dôvodov. Pritom povaha zákonného poistenia je rovnaká, či je poisťovateľom komerčná poisťovňa alebo štátna inštitúcia, nakoľko iba rozdiel vo vlastníctve iný rozsah práv a povinností nezakladá. Odvolací súd uviedol, že zamestnávateľa poškodeného nemožno považovať za platobne neschopného podľa rozsudku SD EÚ, no prehliadol skutočnosť, že zamestnávateľ poškodeného ešte pred rozhodnutím okresného súdu zomrel nemajetný a už nikdy dovolateľkám plniť nebude. Rovnako máťuce sú úvahy odvolacieho súdu o funkcii jednorazového odškodnenia podľa § 94 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, nakoľko jednorazové odškodnenie pozostalých priznané dovolateľkám nebolo úrazovou dávkou verejného poistenia. Ohľadom odôvodnenia (nepriamej) pasívnej legítimácie súd argumentuje tiež zákonom o sociálnom poistení, ktorý na predmetnú vec nedopadá. Nárok dovolateľiek nie je nad rámec zákona (ako to konštatuje odvolací súd), ak je zákon vykladaný ústavne konformným spôsobom a takto by sa mal vykladať aj pojem „škoda“ v zákone o Sociálnej poisťovni, v súlade s ústavnými princípmi a ochranou ľudských práv.

10. Dovolateľky formulovali v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP právnu otázku, či ustanovenia § 44a ods. 2, 3, § 44b ods. 1 zákona o Sociálnej poisťovni v znení účinnom do 31. decembra 2003 zakladajú Sociálnej poisťovni povinnosť plniť v prípade smrteľného pracovného úrazu zamestnanca jeho pozostalým za zamestnávateľa iba náhradu škody priznanú im voči zamestnávateľovi právoplatným a vykonateľným súdnym rozhodnutím alebo aj povinnosť Sociálnej poisťovne plniť v takom prípade pozostalým za zamestnávateľa aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch priznanú im voči zamestnávateľovi právoplatným a vykonateľným súdnym rozhodnutím. Podľa dovolateľiek mala byť táto právna otázka vyriešená tak, že podľa tejto právnej úpravy bola Sociálna poisťovňa povinná pri smrteľnom pracovnom úraze za zamestnávateľa plniť pozostalým aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch priznanú súdnym rozhodnutím, ak im neplnil zamestnávateľ, pretože taký bol účel a zmysel zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu, ktoré vykonávala Sociálna poisťovňa. Pojem škoda zahŕňa podľa nich aj náhradu nemajetkovej ujmy pozostalým proti zamestnávateľovi poškodeného a treba ho vykladať v súlade s právom na súkromný a rodinný život, do ktorého bolo dovolateľkám v dôsledku smrteľného pracovného úrazu ich rodinného príslušníka zasiahnuté, s princípmi všeobecnej spravodlivosti, s účelom zákona o Sociálnej poisťovni a s účelom poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú pracovným úrazom, ktorým je posilnenie postavenia poškodeného aj v prípade platobnej neschopnosti jeho zamestnávateľa. Poukázali na výklad pojmu škoda zahrňujúci aj nemajetkovú ujmu v prípadoch smrteľných dopravných nehôd (rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 23. októbra 2013 vo veci Katarína Haasová, C-22/12, uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016), nakoľko niet dôvodu robiť rozdiel v povinnostiach zodpovedného subjektu medzi zákonným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a zákonným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú pracovným úrazom zamestnanca len preto, že poisťiteľom je štátna, a nie komerčná poisťovňa, keď charakter následkov smrti blízkej osoby pre pozostalých je rovnaký. Potreba rozlišovať „škodu“ a „ujmu“ vychádzajúc z toho, že škoda je materiálna a ujma nemateriálna, je judikatúrou prekonaná. Aj sudy v tejto veci rozhodli,

že zodpovednosť poisteného zamestnávateľa za pracovný úraz zahŕňa jednorazové odškodnenie aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ich podstata je spoločná, lebo vznikli jedinou skutočnosťou - pracovným úrazom. Preto pojem „škoda“ v § 44b ods. 2 zákona o Sociálnej poisťovni zahŕňa aj nemajetkovú ujmu. Tieto pojmy sa prelínajú v právnom poriadku najmä pri náhrade škody na zdraví, keď sa odškodňujú aj bolesti a sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré nepochybne nie sú škodou povahy materiálnej, a tým posúvajú pojem škody do polohy nemateriálnej. Aj princípy európskeho deliktúálneho práva definujú škodu ako majetkovú alebo nemajetkovú ujmu zákonom chránených záujmov. Žalovaná je záručnou garančnou inštitúciou zriadenou štátom, poskytujúcou odškodnenie aj pri smrteľných pracovných úrazoch, ak ho neposkytne zamestnávateľ. Z podstaty zákonného plnenia vyplýva, že by za zamestnávateľa mala plniť v rovnakom rozsahu, ako by plnil on sám, ak zamestnávateľ napriek rozhodnutiu súdu neplnil (§ 44a ods. 2 a 3 o Sociálnej poisťovni). Súdby mali prihliadnuť aj na to, že od smrti poškodeného uplynulo takmer 20 rokov a medzičasom zomrel aj jeho zamestnávateľ, ktorý neplnil a už nikdy nebude. Rozhodnutie súdov záviselo iba od výkladu pojmu „škoda“ v tom, či tento pojem zahŕňa iba jednorazové odškodnenie pozostalých, alebo aj náhradu nemajetkovej ujmy pozostalým, na úhradu ktorej súd zaviazal zamestnávateľa poškodeného, ktorý túto povinnosť nesplnil a už nikdy nesplní.

11. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že právnou otázkou nastolenou dovolateľkami sa dovolací súd už zaoberal v rozsudku sp. zn. 4Cdo/160/2007, ktorým bola žaloba v časti nároku na priznanie nemajetkovej ujmy voči žalovanej (Sociálna poisťovňa) zamietnutá. V tomto rozsudku dovolací súd uviedol, že takýto nárok ani nebol predmetom právnej úpravy poistenia v zmysle tohto zákona a povinnosť žalovanej poskytnúť náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenej pozostalými zamestnanca ako nárok z občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, nemožno vyvodiť ani zo žiadneho iného predpisu. Žalovaná preto považovala napadnutý rozsudok za vecne správny i náležité odôvodnený. Navrhla dovolanie žalobkyní zamietnuť.

12. Najvyšší súd ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobkyní je z časti neprípustné a z časti síce prípustné, avšak nie dôvodné a preto bolo potrebné ho ako celok zamietnuť.

13. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

14. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16. Žalobkyne v prvom rade uplatnili vo svojom dovolaní dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ktorého naplnenie videli v tom, že odvolací súd svoj rozsudok nedostatočne a nepresvedčivo odôvodnil a nevyporiadal sa v ňom so všetkými ich relevantnými námietkami, čím porušil ich právo na spravodlivý proces.

17. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba chápať

taký procesný postup konajúceho súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní. Miera tohto porušenia pritom musí byť natoľko veľká, že predstavuje porušenie práva na spravodlivý proces. Takýto nesprávny procesný postup súdu môže spočívať predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

18. Súčasťou práva na spravodlivý proces je aj teda právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia (pozri rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 559/2018, sp. zn. III. ÚS 47/2019, alebo rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/140/2019, sp. zn. 4Cdo/120/2019 a pod.) a povinnosť konajúceho súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). K porušeniu práva na spravodlivý proces tak v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, 5Cdo/57/2019).

19. Dovolací súd po preskúmaní veci konštatuje, že tvrdenia dovoľateľiek, ktorými odôvodňujú prípustnosť svojho dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, nie sú opodstatnené.

20. Z obsahu rozsudkov súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu, ktoré treba chápať v ich vzájomnej komplexnej jednote ako celok (IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), podľa dovolacieho súdu vyplýva, že súdy jasne a výstižne vysvetlili, ako posúdili podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, a ako vec právne posúdili. Odôvodnenia ich rozsudkov sú v tomto smere dostatočné a spĺňajú všetky obsahové kritériá stanovené v § 220 ods. 2 CSP. Skutočnosť, že dovoľateľky majú odlišný právny názor na dôvodnosť nimi uplatneného nároku než súd prvej inštancie a druhej inštancie, bez ďalšieho nezakladá dovoľateľkami tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovoľateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP teda nezakladá skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočíva na nesprávnych právnych záveroch, nakoľko nesprávne právne posúdenie veci neznemožňuje stranám realizáciu procesných oprávnení a tak nezakladá vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (porov. R 24/2017).

21. Čo sa týka druhého dovoľateľkami uplatneného dovolacieho dôvodu (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP), dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovoľateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Absencia konkretizácie otázky, ktorej nesprávne právne posúdenie dovoľateľ namieta, znemožňuje dovolaciemu súdu vykonať meritórny prieskum, keďže by tým prekročil hranice viazanosti dôvodmi dovolania.

22. Dovolací súd sa najskôr zaoberal tým, či sú splnené predpoklady prípustnosti tejto časti dovolania žalobkyní, a to najmä z toho hľadiska, či v podanom dovolaní vôbec nastolili právnu otázku, resp. nimi nastolená právna otázka je takou, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

23. Tu dospel dovolací súd k záveru, že otázka formulovaná dovoľateľkami uvedené kritériá spĺňa. Odvolací súd pri svojom rozhodovaní riešil otázku, či ustanovenia § 44a ods. 2, 3, § 44b ods. 1 zákona o Sociálnej poisťovni v znení účinnom do 31. decembra 2003 zakladajú Sociálnej poisťovni povinnosť

plniť v prípade smrteľného pracovného úrazu zamestnanca jeho pozostalým za zamestnávateľa aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch priznanú im voči zamestnávateľovi právoplatným a vykonateľným súdnym rozhodnutím. Na vyriešení tejto otázky (negatívnom - poznámka dovolacieho súdu) založil odvolací súd svoje rozhodnutie a dovolanie žalobkyní je tak prípustné. Ide pritom o právnu otázku, ktorá podľa vedomosti dovolacieho súdu ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Závery dovolacieho súdu vyslovené v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/160/2007, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nebol predmetom právnej úpravy poistenia v zmysle vyššie uvedeného zákona a povinnosť žalovanej poskytnúť náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenej pozostalými zamestnanca ako nárok z občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, nemožno vyvodíť ani zo žiadneho iného predpisu, nemožno považovať za riešenie dovolateľkami nastolenej právnej otázky a to pre skutkovú a právnu odlišnosť vecí. V uvedenom prípade bol predmetom konania priamy nárok pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy voči žalovanej Sociálnej poisťovni. V prejednávacom prípade sa žalobkyne domáhajú tohto nároku nepriamo, ako plnenia žalovanej Sociálnej poisťovne za zamestnávateľa, ktorého právna subjektivita smrťou zanikla. Dovolací súd preto pristúpil k preskúmaniu dôvodnosti dovolania z hľadiska správnosti riešenia nastolenej právnej otázky odvolacím súdom.

24. Zo skutkového stavu tak, ako ho zistil vykonaným dokazovaním súd prvej inštancie vyplynulo, že manžel a otec žalobkyní zomrel dňa XX. C. XXXX pri smrteľnom pracovnom úraze u zamestnávateľa N.. Y. C.. K pracovnému úrazu poškodeného došlo v čase trvania zákonného poistenia zamestnávateľa za škodu na zdraví spôsobenej pracovným úrazom a chorobou z povolania u žalovanej Sociálnej poisťovni. Rozsudkom súdu bola žalobkyniam priznaná proti menovanému náhrada nemajetkovej ujmy, každej v sume 16.596,95 eura. Prisúdenú náhradu nemajetkovej ujmy zamestnávateľ žalobkyniam nezaplatil a nepodarilo sa ju od neho nútene vymôcť v exekúcii. Zamestnávateľ medzičasom zomrel a dedičské konanie bolo zastavené pre nemajetnosť.

25. Podľa § 3 ods. 1 zákona o Sociálnej poisťovni v znení účinnom ku dňu 16. 10. 2003 (zákon č. 274/1994 Z.z.) Sociálna poisťovňa vykonáva nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie podľa osobitných predpisov 1a) a poistenie zodpovednosti za škodu podľa tohto zákona a podľa osobitného predpisu (ktorým je podľa poznámky pod čiarou v zákone Zákonník práce).

26. Podľa § 44a ods. 2 rovnakého zákona zamestnávateľ má právo, aby pri vzniku poistnej udalosti Sociálna poisťovňa zaň hradila preukázané nároky na náhradu škody na zdraví spôsobenej pracovným úrazom, ku ktorému došlo počas trvania poistenia zodpovednosti za škodu, a chorobou z povolania, ktorá bola prvý raz preukázaná počas poistenia zodpovednosti za škodu.

27. Podľa § 44a ods. 3 rovnakého zákona poistná udalosť je poškodenie zdravia alebo smrť, ktoré boli spôsobené v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

28. Podľa § 44b ods. 1 rovnakého zákona Sociálna poisťovňa uhradí náhradu škody podľa § 44a ods. 2 zamestnancovi, u ktorého vznikla škoda na zdraví spôsobená pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, v slovenských korunách.

29. Podľa § 195 ods. 1 Zákonníka práce v znení účinnom ku dňu 16. 10. 2003 (zákon č. 311/2001 Z.z.) ak u zamestnanca došlo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním k poškodeniu zdravia alebo k jeho smrti úrazom (pracovný úraz), zodpovedá za škodu tým vzniknutú zamestnávateľ, u ktorého bol zamestnanec v čase pracovného úrazu v pracovnom pomere.

30. V zmysle § 198 ods. 1 rovnakého zákona zamestnanec, ktorý utrpel pracovný úraz alebo u ktorého sa zistila choroba z povolania, má nárok v rozsahu, v ktorom zamestnávateľ zodpovedá za škodu, na poskytnutie náhrady za a) stratu na zárobku alebo stratu na dôchodku, b) bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, c) účelne vynaložené náklady spojené s liečením, d) vecnú škodu.

31. V zmysle § 204 ods. 1 rovnakého zákona ak zamestnanec následkom pracovného úrazu alebo

choroby z povolania zomrel, v rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa sa poskytne a) náhrada účelne vynaložených nákladov spojených s jeho liečením, b) náhrada primeraných nákladov spojených s pohrebom, c) náhrada nákladov na výživu pozostalých, d) jednorazové odškodnenie pozostalých, e) náhrada vecnej škody.

32. Podľa § 210 ods. 1 a 2 rovnakého zákona zamestnávateľ zamestnávajúci aspoň jedného zamestnanca je poistený pre prípad svojej zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze alebo pri chorobe z povolania. Poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vykonáva Sociálna poisťovňa podľa osobitného predpisu.

33. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu 16. 10. 2003 (zákon č. 40/1964 Zb.) fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

34. Podľa § 13 ods. 1 a 2 rovnakého zákona fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadost'učinenie. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadost'učinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

35. Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že každý zamestnávateľ zamestnávajúci aspoň jedného zamestnanca bol poistený pre prípad svojej zodpovednosti za škodu, ktorú jeho zamestnanec utrpel pri pracovnom úraze alebo v dôsledku choroby z povolania. Poistenie tejto zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vykonávala Sociálna poisťovňa. Tá zamestnancovi uhradila za zamestnávateľa nároky, ktoré mu poškodením zdravia pri škodovej udalosti vznikli. Aké to boli nároky stanovoval Zákonník práce, ktorý vymedzoval rozsah zodpovednosti zamestnávateľa za škodu. Jednalo sa o za a) stratu na zárobku alebo stratu na dôchodku, b) bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, c) účelne vynaložené náklady spojené s liečením, d) vecnú škodu. V prípade, že zamestnanec následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania zomrel, Sociálna poisťovňa poskytla a) náhradu účelne vynaložených nákladov spojených s jeho liečením, b) náhradu primeraných nákladov spojených s pohrebom, c) náhradu nákladov na výživu pozostalých, d) jednorazové odškodnenie pozostalých, e) náhradu vecnej škody.

36. Zodpovednosť zamestnávateľa za škodu zamestnanca v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania a jeho poistenie tejto zodpovednosti u Sociálnej poisťovne sú previazané. Zamestnávateľ je povinný poistený u Sociálnej poisťovne práve z dôvodu, že zamestnáva aspoň jedného zamestnanca. Sociálna poisťovňa zasa za zamestnávateľa z tohto poistenia uhradza také nároky, ktorými je zamestnávateľ povinný v zmysle Zákonníka práce. V tomto zmysle nároky na náhradu škody na zdraví spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania sú len tie, ktoré ako nároky z takýchto škodových dejov Zákonník práce vymedzil.

37. Uvedené nijako nespochybňuje, že zamestnávateľ môže byť voči poškodenému zamestnancovi alebo voči tretím osobám povinný aj inými nárokmi, ktoré budú mať pôvod v pracovnom úraze zamestnanca alebo v jeho chorobe z povolania. Dovolací súd sa už v rozsudku zo dňa 28. mája 2014 sp. zn. 7Cdo/65/2013 (R 1/2015) zaoberal možnosťou súbehu nárokov na náhradu škody ako aj nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej fyzickej osobe na jej osobnostných právach. V tomto rozhodnutí uviedol, že ten istý skutkový dej môže v niektorom prípade zakladať zároveň tak nárok na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej fyzickej osobe na jej osobnostných právach; tieto nároky treba dôsledne rozlišovať a pri ich posudzovaní mať na zreteli nielen odlišnosť vzťahov, z ktorých sú vyvodzované, ale tiež právnej úpravy, ktorá sa na ne vzťahuje. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z.z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov nemožno vyvodiť, že by sa v rámci odškodňovania bolesti a

sťaženia spoločenského uplatnenia mal zohľadniť aj zásah do dôstojnosti, súkromia alebo rodinného života poškodeného.

38. Uvedené možno uplatniť aj v prejednávanej veci. Z pracovného úrazu mohli žalobkyniam ako pozostalým po zamestnancovi usmrtenom pri pracovnom úraze vzniknúť voči zamestnávateľovi nároky, ktoré mali pôvod v pracovnom práve (nároky podľa § 204 ods. 1 Zákonníka práce). Z rovnakého pracovného úrazu im zároveň mohli vzniknúť aj nároky občianskoprávne, konkrétne nároky na náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do ich osobnostných práv (§ 11 a § 13 Občianskeho zákonníka). Ide ale o rozdielne nároky, ktoré hoci majú pôvod v rovnakom škodovom dejí, majú základ v odlišných vzťahoch a vzťahuje sa na ne odlišná právna úprava. Dôsledkom toho je, že zatiaľ čo prvé nároky boli kryté poistením zodpovednosti zamestnávateľa u Sociálnej poisťovne, druhá skupina nárokov týmto poistením krytá nebola.

39. Sociálna poisťovňa teda za zamestnávateľa mala plniť náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania v rovnakom rozsahu, ako by plnil on sám. Rozsah plnenia zamestnávateľa však nie je daný súhrnom všetkých do úvahy prichádzajúcich nárokov, bez ohľadu na to, v akom vzťahu majú pôvod alebo aký právny predpis ich upravuje. Rozsah plnenia zamestnávateľa bol daný len tými nárokmi, ktoré mal plniť z titulu svojho postavenia zamestnávateľa podľa Zákonníka práce.

40. Dovolací súd nemôže prisvedčiť ani argumentu žalobkýň, že potreba rozlišovať „škodu“ a „ujmu“ vychádzajúc z toho, že škoda je materiálna a ujma nemateriálna, je judikatúrou prekonaná. Je pravdou, že výklad pojmu škoda v súdnej praxi po rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 23. októbra 2013 vo veci Katarína Haasová, C-22/12 zahŕňa do škody aj nemajetkovú ujmu. Uvedené sa však týka len výkladu zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú pri prevádzke motorového vozidla (zákon č. 381/2001 Z.z.). Tento výklad zohľadňuje skutočnosť, že uvedený zákon je transpozičným predpisom pre takzvané motorové smernice (Smernica Rady z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti a Tretia smernica Rady zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel). Výklad pojmu škoda v tomto zákone preto musí byť eurokonformný tak, aby bol zabezpečený plný účinok transponovaných európskych smerníc, ktoré chápu škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považujú škodu majetkovú aj nemajetkovú (pozri napríklad R 61/2018).

41. V prejednávanej veci však nedošlo k aplikácii právnych predpisov, ktoré by boli transpozíciami európskeho práva a preto nie je na mieste vykladať pojem škoda spôsobom ako žiadali dovolateľky.

42. Na otázku formulovanú žalobkýňami v ich dovolaní tak dovolací súd odpovedá tak, že ustanovenia § 44a ods. 2, 3, § 44b ods. 1 zákona o Sociálnej poisťovni v znení účinnom do 31. decembra 2003 nezakladajú Sociálnej poisťovni povinnosť plniť v prípade smrteľného pracovného úrazu zamestnanca jeho pozostalým za zamestnávateľa aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch priznanú im voči zamestnávateľovi právoplatným a vykonateľným súdnym rozhodnutím.

43. Odvolaciemu súdu tak nie je možné vytýkať nesprávne právne posúdenie predmetnej právnej otázky a dovolanie žalobkýň preto bolo nedôvodné a ako také ho dovolací súd podľa § 448 CSP zamietol.

44. Dovolací súd žalovanej ako procesne úspešnej v dovolacom konaní priznal podľa § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP voči neúspešným žalobkyniam 1/ až 3/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

45. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.